

บทวิเคราะห์ รัฐธรรมนูญ

เรื่อง

“บทวิเคราะห์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ : บทเฉพาะกาล (ตอนสุดท้าย)”

ความเดิมจากตอนที่แล้ว ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบทเฉพาะกาล ในส่วนที่เกี่ยวกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) (มาตรา ๒๖๕) สมาชิกเขื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) (มาตรา ๒๖๖) คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) (มาตรา ๒๖๗) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มาตรา ๒๖๘) วุฒิสภตามบทเฉพาะกาล (มาตรา ๒๖๙) หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภตามบทเฉพาะกาล (มาตรา ๒๗๐) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร ยับยั้งไว้ตามบทเฉพาะกาล (มาตรา ๒๗๑) นายกรัฐมนตรี (มาตรา ๒๗๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา ๒๗๓) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) (มาตรา ๒๗๔) และการจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ (มาตรา ๒๗๕)

สำหรับตอนสุดท้ายนี้ จะนำเสนอเนื้อหาของบทเฉพาะกาลในส่วนที่เหลือ พร้อมบทวิเคราะห์ ดังนี้

๑๕. มาตรฐานทางจริยธรรม (มาตรา ๒๗๖)

๑๕.๑ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ ดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา ๒๑๙ ภายใน ๑ ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

ภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่ง

๑๕.๒ ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว ระยะเวลา ๑ ปีนั้น ให้นับแต่วันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรง ตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่ และกำหนด ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นใหม่ดำเนินการให้มีมาตรฐานทาง จริยธรรมตามมาตรา ๒๑๙ ภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระที่ตั้งขึ้นใหม่ เข้ารับหน้าที่ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่ง ในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่ง

๑๖. การเสนอกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ของผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ตุลาการศาลปกครอง และ องค์กรอัยการ (มาตรา ๒๗๗)

๑๖.๑ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อ ให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๖ มาตรา ๑๙๘ และมาตรา ๒๔๘ วรรคสาม กล่าวคือ กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ตุลาการศาลปกครอง และองค์กร

* บุญสงค์ ทองอินทร์ น.บ. (มร.) น.ม. (มสธ.) เนติบัณฑิตไทย ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

อัยการ ต่อ สนช. ภายใน ๑ ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญนี้

๑๖.๒ ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๖ มาตรา ๑๙๘ และมาตรา ๒๔๘ วรรคสาม ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการ ที่มีอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง และคณะกรรมการอัยการตามมาตรา ๑๙๖ มาตรา ๑๙๘ และมาตรา ๒๔๘ วรรคสาม แล้วแต่กรณีไปพลางก่อน

๑๖.๓ ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคสี่ ห้ามมิให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกันหรือดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือกิจการอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

๑๗. การจัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ (มาตรา ๒๗๘)

๑๗.๑ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินการให้จัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ กล่าวคือ กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการและกลไกเพื่อป้องกันและขจัด การทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อ สนช. ภายใน ๒๔๐ วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้ สนช. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น

๑๗.๒ ในกรณีที่มิมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดระยะเวลาที่แต่ละหน่วยงาน ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน ๒๔๐ วัน และในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่อาจดำเนินการได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้คณะรัฐมนตรีสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่ง

๑๘. ประกาศ คำสั่ง และการกระทำของ คสช. หรือของหัวหน้า คสช. (มาตรา ๒๗๙)

๑๘.๑ บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของ คสช. หรือของหัวหน้า คสช. ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา ๒๖๕ วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว ให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี

๑๘.๒ บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่ากรณีนั้น และการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย

บทวิเคราะห์

สำหรับบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญฉบับนี้นั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาสำคัญของรัฐธรรมนูญ ดังได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นที่ ๑ ซึ่งบทเฉพาะกาลมีจำนวน ๑๘ มาตรา โดยหลักการแล้ว บทเฉพาะกาลจะมียุทธศาสตร์ประกอบหลักสำคัญ ๓ ประการ^๖ คือ การชะลอการบังคับใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา เช่น คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การกำหนดความคงอยู่หรือไม่ของบางองค์กร เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และการบัญญัติให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เช่น การกำหนดให้มีกฎหมายวินัยการเงินการคลังของรัฐภายใน ๑ ปีนับตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับใช้ โดยบทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงสาระสำคัญต่าง ๆ ตามที่ได้นำเสนอมาแล้วตั้งแต่ตอนที่ ๑ ตอนที่ ๒ และตอนสุดท้ายนี้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว มีข้อสังเกตอันควรแก่การบันทึกไว้เพื่อเป็นกรณีศึกษา ดังนี้

๑. เมื่อเปรียบเทียบกับบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ซึ่งมีจำนวน ๒๓ มาตรา และรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ซึ่งมีจำนวน ๑๘ มาตรา แล้ว จะพบว่า ในด้าน

^๖ สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/analysis/411386>. เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๓.

รูปแบบการบัญญัติบทเฉพาะกาลนี้ มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ทั้งรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ ฉบับปี ๒๕๕๐ และฉบับปี ๒๕๖๐ ต่างเป็นบทเฉพาะกาลที่มีการเขียนบทบัญญัติที่ค่อนข้างยาว สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมาตรา และบางมาตราเมื่อเชื่อมโยงแล้วยังมีการเชื่อมโยงไปอีกทอดหนึ่งทำให้เกิดความสับสน และเข้าใจได้ยาก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะพบว่า บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญของทั้งสามประเทศ มีการเขียนที่มีลักษณะสั้น กระชับ และไม่สลับซับซ้อน ทำให้เข้าใจได้ง่าย^๓ ซึ่งผู้เขียนก็มีความเห็นพ้องด้วยกับข้อสังเกตดังกล่าว

๒. การบังคับใช้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ เปรียบเทียบกับฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐ พบว่ามีหลักการทำนองคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ยังคงไว้ซึ่งสถาบันและบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิมไว้ เช่น กำหนดให้เป็นองคมนตรีและทำหน้าที่ต่อไป กำหนดให้คณะรัฐมนตรียังคงทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ภายหลังการเลือกตั้งครั้งแรกจะเข้ารับหน้าที่ การบังคับให้พิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่สำคัญภายในระยะเวลาที่กำหนด การเลือกตั้งและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ สถานภาพของฝ่ายบริหารหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ กลไกการตรวจสอบอำนาจและการใช้อำนาจรัฐ การจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและการปฏิรูปการเมือง การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเมือง การกำหนดระยะเวลาในการเลือกตั้งหรือจัดรูปแบบสถาบันทางกฎหมายและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ใหม่ การยกเว้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญบางมาตราไม่ให้นำมาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้งื่อนไข เช่น การไม่นำคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามบางข้อมาใช้กับ ส.ส. ที่ทำหน้าที่ต่อไปตามบทเฉพาะกาล วิธีการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีในระยะเปลี่ยนผ่าน

๓. สำหรับบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ นี้ มีการกล่าวถึงผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญมากที่สุดนับแต่มีการกำหนดบทเฉพาะกาลทำนองนี้ โดยมีผู้เห็นว่า การรับรองการกระทำใด ๆ ก่อนหรือหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ โดยถือว่าการกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญนั้นจะส่งผลต่อการตรวจสอบ

ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ^๔ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาทางวิชาการที่ยังไม่มีบทสรุปว่าจะเป็นประการใด ประกอบกับหากพิจารณาในเรื่องบทเฉพาะกาลของกฎหมายแล้ว กรณีที่มีบทบัญญัติในลักษณะเป็นบทถาวรเช่นนี้ก็จะอาจมีความไม่สอดคล้องกับความหมายของบทเฉพาะกาลที่นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านได้กล่าวไว้ว่า “บทเฉพาะกาลจะมี “ชีวิต” อยู่ได้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง เมื่อถึงเวลาที่กำหนดหรือเมื่อดำเนินการตามที่กำหนดไว้แล้วเสร็จ บทเฉพาะกาลก็จะสิ้นสภาพบังคับทันที”^๕

๔. ผู้เขียนมีความเห็นพ้องด้วยกับมีผู้ที่เสนอว่า ในกรณีที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญบางเรื่องมาบังคับใช้ ซึ่งมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ควรนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยควรมีรูปแบบการเขียนที่สั้น กระชับ ไม่เชื่อมโยงหลายมาตรา บทบัญญัติใดที่มีรายละเอียดมากเห็นควรให้นำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติต่อไป และควรกำหนดสภาพบังคับให้แก่หน่วยงานของรัฐด้วย

นอกจากนี้ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ ที่มีหน้าที่ตรากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด เพื่อกระตุ้นให้กลไกของรัฐสามารถดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องหยุดชะงักและบรรลุผลตามรัฐธรรมนูญกำหนด

๕. โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใช้บังคับมาแล้ว ๓ ปีเศษ ยังไม่มีองค์กรใดประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ในเบื้องต้น ผู้เขียนจึงได้พิจารณาเฉพาะประเด็นการดำเนินการตามบทเฉพาะกาลว่า องค์กรต่าง ๆ ได้มีการดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดแล้วหรือไม่ เพียงใด ดังนี้

ประการที่ ๑ การจัดทำกฎหมายภายในกำหนดระยะเวลาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐ ฉบับ^๖ ที่กำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้

^๓ ปิยะธิดา วงศ์ศิริวัฒน์. ผลที่เกิดจากบทเฉพาะกาลต่อหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ศ. ๒๕๖๐.

^๔ เรื่องเดียวกัน. อ้างแล้ว

^๕ นันทวัฒน์ บรมานันท์. บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายการศึกษา. ๒๕๔๑.

^๖ บุญสงค์ ทองอินทร์. “บทวิเคราะห์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ: บทเฉพาะกาล (ตอนที่ ๑)”. สารวุฒิสภา ฉบับเดือนเมษายน ๒๕๖๓ หน้า ๒๒-๒๖.

ให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อ สนช. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ซึ่งได้มีการจัดทำและให้ความเห็นชอบเรียบร้อยแล้ว (มาตรา ๒๖๗)

(๒) การจัดทำร่างกฎหมายที่จำเป็นตามมาตรา ๕๘ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ กล่าวคือ กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการและกลไกเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้แล้วเสร็จและเสนอต่อ สนช. ภายใน ๒๔๐ วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้ สนช. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น ซึ่งได้มีการจัดทำเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนี้

๒.๑ กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

๒.๒ กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ กล่าวคือ พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

๒.๓ กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการและกลไกเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑

(๓) กำหนดให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และเสนอต่อ สนช. เพื่อพิจารณาภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ กล่าวคือ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๒ (เสนอต่อ สนช. ตั้งแต่วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐)

(๔) การจัดให้มีกฎหมายตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง กล่าวคือ กฎหมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ ซึ่งได้มีการดำเนินการเรียบร้อยแล้ว กล่าวคือ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐

(๕) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมตามมาตรา ๒๑๙ ภายใน ๑ ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๒๗๖) ซึ่งดำเนินการแล้วเสร็จแล้ว กล่าวคือ มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

(๖) กำหนดให้คณะรัฐมนตรีเสนอกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๖ มาตรา ๑๙๘ และมาตรา ๒๔๘ วรรคสาม กล่าวคือ กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ตุลาการศาลปกครอง และองค์กรอัยการ ต่อ สนช. ภายใน ๑ ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ นอกจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๒๗๗) ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

๖.๑ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๑

๖.๒ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๖๑ และ

๖.๓ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับดังกล่าวได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ประการที่ ๒ การดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาล (มาตรา ๒๗๐) ได้แก่ หน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ จากการติดตามในการดำเนินการของวุฒิสภาในส่วนนี้ พบว่า มีกลไกที่กำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจนและสามารถขับเคลื่อนกลไกการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติได้ตามที่กำหนดเป้าหมายไว้แต่อาจจะต้องมีแผนบริหารความเสี่ยงในการดำเนินการหากเกิดกรณีมีภัยพิบัติหรือเหตุที่ทำให้การดำเนินงานที่กำหนดต้องหยุดชะงัก ดังที่เกิดโรคระบาด COVID-19 ซึ่งวุฒิสภาต้องมีแผนความเสี่ยงเพื่อรองรับเหตุการณ์เหล่านี้ เพื่อให้การดำเนินการของวุฒิสภาบรรลุเป้าหมายโดยไม่มีอุปสรรคปัญหา

ประการที่ ๓ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ได้ตามบทเฉพาะกาล (มาตรา ๒๗๑) ปัจจุบันยังไม่พบว่ามีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ได้ตามมาตรา ๑๓๗ (๒) หรือ (๓) ซึ่งต้องให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีหลักการคล้ายกับรัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับที่ผ่านมา แต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ ซึ่งผู้เขียนได้มีข้อสังเกตไว้แล้วในเบื้องต้นตั้งแต่บทความในตอนต้นที่ ๑ - ตอนสุดท้ายนี้ รวมถึงบทวิเคราะห์ที่ได้นำเสนอในท้ายบทความนี้ไปแล้ว

อนึ่ง ผู้เขียนได้เรียบเรียงบทวิเคราะห์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยลำดับตั้งแต่เรื่อง “ความสำคัญและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ” ซึ่งเริ่มตีพิมพ์เผยแพร่เป็นตอนแรกในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐ จนถึงปัจจุบันใช้ระยะเวลาเกือบ ๓ ปี จึงนำเสนอบทวิเคราะห์ที่ได้สำเร็จบริบูรณ์

ผู้เขียนขอเรียนว่า การนำเสนอข้อมูลบทวิเคราะห์เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น เป็นมุมมองและประสบการณ์ของผู้เขียนโดยเฉพาะในฐานะอยู่ในงานรัฐสภาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการสมาชิกรัฐสภาในด้านข้อมูลเชิงวิชาการทางด้านกฎหมายและด้านข้อมูลทางวิชาการอื่น ๆ โดยเป็นการวิเคราะห์ เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกับรัฐธรรมนูญในอดีตที่ผ่านมา และมีข้อสังเกตทางวิชาการบางประการ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปประกอบการพิจารณาศึกษา

เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น ในโอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีนายพัน ผาสุข เลขานุการวุฒิสภา เป็นอาทิ ที่กรุณาอนุญาตให้ผู้เขียนเผยแพร่ผลงานในวารสาร “สารวุฒิสภา” นายทศพร แยมวงษ์ ผู้อำนวยการกฎหมาย ที่ให้ความเมตตาตรวจสอบและอนุมัติให้นำบทความไปเผยแพร่ต่อสาธารณะ และขอขอบคุณกลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักประชาสัมพันธ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้บทความ “บทวิเคราะห์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์

ท้ายสุดนี้ ขอกราบยกย่องความดีของอดีตผู้บังคับบัญชาที่อบรมสั่งสอนในเรื่องงานเขียนบทความทางวิชาการและในเรื่องการทำงานให้แก่ผู้เขียน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ อดีตเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งเป็นทั้งอาจารย์และผู้บังคับบัญชา ที่ได้ให้โอกาสผู้เขียนร่วมสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการในหลายเรื่อง อาทิ กรอบแนวคิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (พ.ศ. ๒๕๕๐) บทวิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รวมทั้งเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจทำให้ผู้เขียนมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะสืบสานผลงานทางวิชาการที่ทางท่านอาจารย์ รศ.ดร.มนตรี รูปสุวรรณ ได้ฝากไว้ในวงการวิชาการกฎหมายไทย โดยเฉพาะด้านกฎหมายรัฐสภาและกฎหมายรัฐธรรมนูญ และนายจิริยศ ศวิตชาติ อดีตหัวหน้าฝ่ายประชุม ๑ กองกรรมาธิการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาคนแรก จึงขออุทิศกุศลความดีทั้งหลายแต่ท่านทั้งสองด้วยความเคารพ และขอขอบพระคุณนางสาวสุภางค์จิตต์ ไตรเทพพิสัย อดีตรองเลขาธิการวุฒิสภา ที่เมตตากรุณาอบรมสั่งสอนในเรื่องการปฏิบัติราชการและการจัดทำความเห็นทางกฎหมาย จนทำให้ผู้เขียนมีพื้นฐานด้านการเขียนบทความทางวิชาการหรือความเห็นทางกฎหมายได้เป็นอย่างดี

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้เขียนได้รับความเมตตาจากศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน อดีตประธานรัฐสภา อดีตประธานวุฒิสภา และอดีตประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งท่านเป็นต้นแบบด้านวิชาการทางด้านนิติศาสตร์และเป็นผู้ที่รอบรู้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายในวงงานนิติบัญญัติอย่างเอกอุ โดยผู้เขียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ในทางวิชานิติศาสตร์ในหลาย ๆ โอกาส จึงขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวินไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ติดตามอ่านบทความทางวิชาการของผู้เขียนเสมอมา หวังว่าจะได้มีโอกาสสร้างสรรค์ผลงานเสนอต่อผู้อ่านทุกท่านในโอกาสต่อไป ■